Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

Kraków, dnia grudnia 2010 r.

Pani
Halina Hajtek
Dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie
Ul. Kilińskiego 72,
33–300 Nowy Sącz

P/10/143
LKR-4101-15-06/2010

Wystąpienie pokontrolne

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła – na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.) – kontrolę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowy Sączu, zwanego dalej PCPR, w zakresie organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) w okresie 2008-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym przez Panią Dyrektor 6 grudnia 2010 r. i omówione na naradzie pokontrolnej w tym samym dniu, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przesyła niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania PCPR w zakresie organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej (zwanych dalej WTZ lub Warsztaty) przy udziale środków PFRON, pomimo stwierdzonych uchybień, które jednak nie miały wpływu na kontrolowaną działalność.

Uzasadnienie oceny ogólnej stanowią poniższe uwagi i oceny szczegółowe:

1. W okresie 2008-2010 I półrocze na terenie powiatu nowosądeckiego działało sześć warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) obejmujących rehabilitacją społeczną i zawodową

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków
tel.: 12 34 234 00, fax: 12 34 234 44, e-mail: LKR@nik.gov.pl

193 uczestników. Według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. na przyjęcie do wtz oczekiwało 27 osób.

Na pokrycie kosztów działalności WTZ ze środków PFRON wypłacono: w 2008 r. – 2 588 902 zł; w 2009 r. – 2 855 628 zł; w I półroczu 2010 r. – 1 553 306 zł. Kwota dofinansowania ze środków własnych powiatu wyniosła: w 2008 r. – 287 655 zł; w 2009 r. – 317 292 zł, w I półroczu 2010 r. – 125 492 zł.

W okresie objętym kontrolą do PCPR w Nowym Sączu nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności nowego warsztatu, jak też o zwiększenie liczby miejsc w istniejących warsztatach.

2. Zadaniami z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w kontrolowanym okresie zajmował się Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych usytuowany do dnia 30 września 2009 r. w strukturze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu, a od dnia 1 października 2009 r. w strukturze PCPR. Izba pozytywnie ocenia opracowanie przez ww. Zespół „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych" zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 35a ust. 1 pkt 1 lit. a i c ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych[1] (zwanej dalej ustawą o rehabilitacji). Program ten został opracowany oraz przyjęty do realizacji na lata na lata 2007-2013 i był zgodny z „Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006 – 2015", przyjętą uchwałą Rady Powiatu Nowosądeckiego z dnia 29 czerwca 2006 r.

3. Zdaniem NIK, negatywnie należy ocenić nieuwzględnienie w umowach dotyczących dofinansowania działalności warsztatów terapii zajęciowej ze środków PFRON wymaganych kwalifikacji pracowników warsztatu, co stanowiło naruszenie przepisu § 5 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej[2], zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie wtz. Rozporządzenie to określa obowiązek umieszczenia w umowie kwalifikacji pracowników warsztatu, nie określając jednak jakie kwalifikacje powinni posiadać pracownicy zatrudnieni na stanowiskach: kierowników warsztatów, instruktorów terapii zajęciowej czy instruktorów zawodu. Brak w umowach uregulowań w zakresie wymaganych kwalifikacji może skutkować zatrudnianiem przez organizatorów warsztatów, pracowników nie mających uprawnień do prowadzenia terapii zajęciowej

[1] Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 ze zm.
[2] Dz. U. Nr 63, poz. 587

z osobami niepełnosprawnymi. Według stanowiska Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w warsztatach terapii zajęciowej, instruktorzy terapii zajęciowej powinni posiadać wykształcenie policealne w kierunku terapii zajęciowej lub wyższe o kierunku psychologia lub pedagogika specjalna. Izba zwraca uwagę, że w wyniku kontroli przeprowadzonej w Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach ustalono, że według stanu na 30 czerwca 2010 r., na ośmiu zatrudnionych w WTZ terapeutów zajęciowych, trzy osoby nie spełniały wymagań wymienionych w treści ww. stanowiska Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Wprawdzie osoby te legitymowały się ukończeniem kursów dla instruktorów terapii zajęciowej, jednakże program nauczania na tych kursach nie obejmował minimum programowego określonego przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w rozporządzeniu z dnia 21 stycznia 2005 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia m.in. w zawodzie terapeuta zajęciowy (Dz.U. z 2005 r. Nr 26 poz. 217).

4. Plany finansowe warsztatów terapii zajęciowej działających na terenie powiatu nowosądeckiego na lata 2008-2010 były składane do PCPR w Nowym Sączu terminowo. Wysokość środków na działalność warsztatów w danym roku została we wszystkich przypadkach określona w terminowo podpisanych aneksach do umów. Udział środków PFRON w ogólnej kwocie środków na działalność warsztatu we wszystkich przypadkach wynosił 90%, a rodzaje kosztów wyszczególnione w aneksach do umów były zgodne z określonymi w § 19 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wtz. W kontrolowanym okresie, środki własne powiatu na pokrycie kosztów działalności wtz przekazywane były w wymaganej wysokości 10% kosztów oraz w terminach i kwotach zgodnych z umowami zawartymi z jednostkami prowadzącymi warsztaty.

5. Wszystkie kwartalne informacje o wydatkowaniu środków PFRON przez warsztaty terapii zajęciowej działające na terenie powiatu nowosądeckiego, za okres 2008 – 2010 (I półrocze) były składane terminowo, zawierały stosowne zestawienia, a koszty w nich wykazane mieściły się w katalogu kosztów, które mogą być dofinansowane przez PFRON, określonym w § 19 rozporządzenia w sprawie wtz. Zgodnie z dyspozycją § 20 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wtz, PCPR przekazywał środki PFRON na finansowanie działalności warsztatów w poszczególnych kwartałach 2008 - I połowa 2010 r. w terminie do 25 dnia miesiąca rozpoczynającego kwartał. Nie dopełniono jednakże wszystkich wymogów określonych w tym paragrafie, bowiem w kontrolowanym okresie PCPR nie

pomniejszał przekazywanych środków o kwoty uzyskanych odsetek na rachunkach bankowych WTZ, pomimo posiadanych informacji o ich wysokości. NIK uwzględnia wyjaśnienia Dyrektora PCPR, że odsetki te były wpłacane przez warsztaty bezpośrednio do kasy PCPR, jednak zwraca uwagę, że taki tryb postępowania jest niezgodny z §20 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wtz, który stanowi m.in., że powiat przekazuje jednostce prowadzącej warsztat środki Funduszu na wyodrębniony rachunek warsztatu pomniejszone o kwotę uzyskanych odsetek na rachunku bankowym.. Ponadto zastrzeżenia NIK budzi (stwierdzone w wyniku kontroli WTZ w Siołkowej) przekazywanie przez PCPR środków PFRON na finansowanie tego WTZ na podany przez Gminę, jako jednostkę prowadzącą WTZ, rachunek bankowy Urzędu Gminy w Grybowie. Taka praktyka narusza dyspozycję §15 ust. 1 tego rozporządzenia, który stanowi, że środki Funduszu są przekazywane zgodnie z umową jednostce prowadzącej warsztat na wyodrębniony rachunek bankowy warsztatu.

6. Przyjmowane przez PCPR roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych warsztatu za 2008 i 2009 rok, były składane przez jednostki prowadzące warsztaty działające na terenie powiatu nowosądeckiego w terminie określonym w § 21 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wtz i zawierały wszystkie elementy wymienione w § 21 ust. 2 ww. rozporządzenia. Ze sprawozdań tych PCPR uzyskiwał m.in. informacje o wynikach ocen uczestników tych WTZ, w których dokonano kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji, w tym o wskazaniach do umieszczenia w ośrodkach wsparcia lub uzyskaniu gotowości do podjęcia pracy. Według informacji zawartych w ww. sprawozdaniach w kontrolowanym okresie rady programowe warsztatów w wyniku dokonania kompleksowych ocen realizacji indywidualnego programu rehabilitacji przedłużyły uczestnictwo w terapii zajęciowej: 19 uczestnikom warsztatów - ze względu na okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia, 20 uczestnikom warsztatów - ze względu na okresowy brak możliwości skierowania osoby do ośrodka wsparcia, 114 uczestnikom – ze względu na pozytywne rokowania, co do przyszłych postępów w rehabilitacji, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy.

7. Izba pozytywnie ocenia działania PCPR zmierzające do ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej

i zawodowej tych osób. Ogółem, w okresie 2008 – 2010 (do 15 lipca), z 19 osób, którym przedłużono czas uczestnictwa w warsztatach ze względu na okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia, siedem osób podjęło pracę a jedna opuściła Warsztat ze względu na podjęcie nauki. W latach 2008 – 2009 PCPR w Nowym Sączu realizowało projekt systemowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pn. „W stronę samodzielności i niezależności" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Głównym celem projektu było uruchomienie procesu aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach projektu osoby niepełnosprawne, w tym również uczestnicy WTZ, uczestniczyli w zabiegach fizjoterapeutycznych usprawniających psychoruchowo, gimnastyce w wodzie, w wyjazdowych zajęciach integracyjnych połączonych z treningiem kompetencji i umiejętności społecznych, kursach i szkoleniach edukacyjnych i zawodowych zgodnie z zainteresowaniami. Ponadto objęci zostali badaniami specjalistycznymi i konsultacjami psychologicznymi. Wymienione działania miały służyć następującym celom: podniesieniu samooceny, wiary we własne siły, poprawę perspektyw zawodowych, usprawnieniu fizycznemu, podniesieniu umiejętności i kompetencji społecznych, nabyciu umiejętności precyzowania zainteresowań zawodowych oraz podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Wszystkie działania w ramach projektu sfinansowane zostały z pozyskanych przez PCPR środków oraz zrealizowane za pośrednictwem kadry zatrudnionej w ramach tego projektu. Najliczniejszą grupę beneficjentów zarówno w roku 2008 jak też 2009 stanowiły osoby niepełnosprawne. Ogółem wsparciem objęto 105 osób niepełnosprawnych, w tym 62 uczestników wtz. Projekt ten jest nadal realizowany. W 2010 r. deklarację uczestnictwa w projekcie podpisało 67 osób niepełnosprawnych, w tym 40 uczestników wtz.

8. Pozytywnie ocenić należy współpracę z Fundacją Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach, dzięki której Fundacja zorganizowała dwa stanowiska pracy przystosowane do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych. Koszty poniesione przez Fundację na wyposażenie tych stanowisk wyniosły ogółem 77 216,05 zł, w tym zrefundowana przez Starostwo (ze środków PFRON) kwota - 70 000,00 zł. Na utworzonych stanowiskach pracy zatrudnione zostały cztery osoby niepełnosprawne, w tym troje uczestników WTZ w Stróżach. Współpraca PCPR z Fundacją Pomocy Osobom Niepełnosprawnym spowodowała również podjęcie działań zmierzających do utworzenia zakładu aktywności zawodowej na terenie powiatu nowosądeckiego. PCPR wspierało podjętą inicjatywę

poprzez doradztwo, akcję informacyjną oraz przygotowanie stosownej opinii do Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego.

9. Na pozytywną ocenę NIK zasługuje fakt, że mając na uwadze brak bazy terapeutycznej dla osób niepełnosprawnych na terenie gmin: Krynica-Zdrój, Muszyna oraz Piwniczna-Zdrój, PCPR wystąpiło z wnioskiem do Wojewody Małopolskiego o przyznanie środków finansowych z przeznaczeniem na uruchomienie Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla Osób Niepełnosprawnych. W wyniku podjętych działań w styczniu 2007 r. został oddany do użytku Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Muszynie przeznaczony dla 20 osób. W związku z dużym zainteresowaniem osób niepełnosprawnych – PCPR występowało do Wojewody Małopolskiego o zwiększenie miejsc dla POW w Muszynie. W wyniku, czego przyznane zostały 22 dodatkowe miejsca: w 2007 r. – 15, w 2008 r. – 5, w 2010 r. – 2. Oceniając pozytywnie działania PCPR zmierzające do ograniczenia skutków niepełnosprawności na terenie powiatu, Izba zwraca jednak uwagę, że w dalszym ciągu 20 uczestników warsztatów z terenu powiatu pozostaje w WTZ ze względu na brak możliwości skierowania do ośrodka wsparcia. PCPR nie posiadało aktualnych informacji o liczbie osób niepełnosprawnych w powiecie, w tym o liczbie osób posiadających wskazania do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Posiadanie rzetelnych informacji w powyższym zakresie, zdaniem NIK, dałoby większą możliwość pełnego, prawidłowego i rzetelnego realizowania zadań wynikających ze „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Nowosądeckim" oraz określonych w art. 35a ust. 1 pkt 4 ustawy o rehabilitacji.

10. Izba pozytywnie ocenia wywiązywanie się przez PCPR z obowiązku wynikającego z art. 10b ust. 6a ustawy o rehabilitacji zawodowej, tj. przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli warsztatów terapii zajęciowej. Zakres przeprowadzonych 12 kontroli wynikał z § 22 ust. 2 rozporządzenia o wtz i obejmował m.in.: realizację wydatków ze środków PFRON w wybranym kwartale, prowadzenie dokumentacji w zakresie dokonywania ocen kompleksowych, zgodność postanowień umowy ze stanem faktycznym w zakresie czasu trwania zajęć i obecności uczestników. We wszystkich przypadkach PCPR terminowo przekazało pisemne informacje o wynikach kontroli jednostkom prowadzącym warsztaty. Przy stwierdzeniu nieprawidłowości do informacji dołączane były zalecenia pokontrolne, których wykonanie sprawdzano weryfikując przekazane przez jednostki prowadzące warsztaty wyjaśnienia i dokumenty. Izba zwraca uwagę, że w trakcie przeprowadzonych kontroli w WTZ w Siołkowej nie zanegowano liczebności grup terapeutycznych,

w których zajęcia były prowadzone przez jednego instruktora terapii, a mianowicie: w pięciu grupach terapeutycznych na jednego instruktora terapii zajęciowej przypadało po 6 uczestników, przy czym w jednej grupie, w okresie od 2 lutego 2009 r. do 31 grudnia 2009 r., na jednego instruktora przypadało 7 uczestników, co było niezgodne z dyspozycją §13 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wtz oraz umowy zawartej z jednostką prowadzącą. NIK uwzględnia wyjaśnienia PCPR dotyczące podjęcia w grudniu b.r. kontroli WTZ w tym zakresie.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie wnosi o:

1. Uzupełnienie treści umów o dofinansowanie ze środków PFRON warsztatów terapii zajęciowej o zapis dotyczący wymaganych kwalifikacji pracowników warsztatów oraz określenia terminu uzupełnienia kwalifikacji przez zatrudnionych aktualnie terapeutów.
2. Pomniejszanie przekazywanych do WTZ środków PFRON o kwoty uzyskanych odsetek oraz przekazywanie tych środków na wyodrębnione rachunki bankowe warsztatów zgodnie z dyspozycją rozporządzenia w sprawie wtz.
3. Kontynuowanie działań zapewniających uzyskiwanie przez PCPR bieżących informacji o liczbie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu nowosądeckiego, w szczególności posiadających wskazania do uczestnictwa w WTZ.
4. Kontynuowanie działań umożliwiających (wskazanym przez rady programowe) uczestnikom WTZ przejście do ośrodków wsparcia lub zakładów pracy chronionej.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Krakowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie ich rozstrzygnięcia przez właściwą komisję NIK.

Otrzymują:

1. *Adresat.*
2. *Akta kontroli.*